

**КАФЕДРА ІНТЕРПРЕТОЛОГІЇ
ТА АНАЛІЗУ МУЗИКИ
ОНТОЛОГІЯ МУЗИЧНОЇ
ТВОРЧОСТІ (дисципліна за
вибором)**

Освітній рівень	II, освітньо-професійний	Курс	I,2
Ступінь освіти	Магістр	Семестр	2, 4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	ECTS	2
Спеціальність	O25 Музичне мистецтво	Аудиторних годин	32
Освітньо-професійна програма.	Музикознавство та композиція	Лекції	22
Статус	Обов'язкова	Практичні/семінарські	10
		Індивідуальні	-
		Самостійна робота	28
		Семестровий контроль	Залік: 2, 4 семестр

Інформація про викладача	
ПІБ, посада	Шаповалова Людмила Володимирівна, професор, завідувач кафедри інтерпретології та аналізу музики
Профіль викладача	http://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/performing-musicology/interpretation-and-analysis-of-music/Shapovalova_2022.pdf
e-mail	refleksia@ukr.net ; refleksiaua@gmail.com ⁱ

Анотація навчальної дисципліни

Силабус навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Онтологія музичної творчості» є ознайомлення здобувачів II освітньо-професійного рівня освіти з багатоукладними функціями сучасної музичної науки в системі гуманітарних наук сучасності. В XXI столітті музика, виконавство і музикознавство, що складається з трьох розділів (історія, теорія музики, інтерпретологія), набувають преображення соціокультурних, духовних, філософських, прагматично-комунікативних функцій та посилюють вплив на суспільство як осереддя мистецької еліти української нації. Оригінальність і новизна змісту дисципліни полягає в авторському викладі різноманітних тем з різних наукових дискурсів, що складають *вчення про буття музики*. Креативність і затребуваність для здобувачів виконавської спеціалізації забезпечує оволодіння методами онтології як філософського вчення, з одного боку, та когнітивного напрямку музикології, що розробляється колективом кафедри інтерпретології ХНУМ імені І.П.Котляревського (під орудою проф. Л.В.Шаповалової), – з іншого. Як наслідок, здобувачі отримують цілісну модель онтологічних засад своєї діяльності: **від звуку** (як першооснови буття музики) **до стилю**; від власної рефлексії над досвідом музикування до **феноменології особистості** музиканта-артиста, інтерпретатора, викладача (на прикладі видатних представників музичного мистецтва сучасності).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні **знати**:

- структуру вітчизняного музикознавства в гуманітарній сфері сучасної науки та ширше – функції суспільного буття *homo musicus*;
- предметності фундаментальних розділів онтології музики та виконавського музикознавства в їх взаємозв'язках та співіснуванні;
  - історичні передумови формування музикознавчої школи Харківського національного університету мистецтв в її зв'язках з культурними процесами в державі, які спричинила актуалізацію онтології музичної творчості як вчення;
  - системні зв'язки фаху «музичне мистецтво» з гуманітарними науками, мистецькою практикою, музичною педагогікою та виконавством в історичному хронотопі;
- поняття та категорії духовного аналізу музичної творчості, що безпосередньо дотичні до онтології як вчення про буття людини/світу та забезпечують професійну життєдіяльність музиканта.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні **вміти**:

- вільно потрактовувати інформацію щодо музикознавчих предметів обговорення та самостійно обґрунтовувати її під власним кутом зору на творчих засадах;
- зробити власний вибір в процесі оцінювання художньо-естетичної значущості музичного твору або наукового артефакту, що обговорюється;
- доступно викласти (усно та письмово) власну точку зору на розуміння засад онтології музичного твору з позицій філософії його змісту та виконавської інтерпретації (навички *духовного аналізу музичної творчості та мислення*);
  - моделювати системне знання з онтології музичної творчості у вигляді концептуальної матриці, яка була запропонована і обговорювалась, на новому жанрово-стильовому матеріалі;
  - підготувати презентацію власної теми для участі в проектах «Круглого столу».

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **загальних компетентностей**:

ЗК2. Знання предметної сфери дисципліни та розуміння специфіки професійного втілення її теоретико-методологічних настанов, впровадження в практику.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Уміння обґрунтовувати філософські проблеми на матеріалі власної музичної творчості в різних сферах діяльності (виконавська інтерпретація, педагогіка, лекторська робота, написання методичних рекомендацій з фахових проблем).

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних гуманітарно-наукових, загально-мистецьких, архівних та публіцистичних джерел.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії в межах навчального процесу, творчих дискусій.

ЗК9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями на рівні сучасних технологій.

ЗК12. Здатність працювати самостійно, креативно, автономно.

ЗК14. Навички використання каналами та механізмами сучасної комунікації.

Спеціальних (фахових) компетентностей:

СК3. Здатність сприймати, усвідомлювати та обговорювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва в форматі вербальної комунікації.

СК4. Здатність осмислювати взаємозв'язки теорії та практики музичного мистецтва як систему відкритого типу, яка постійно оновлюється, однак є сталою універсальною за рахунок дії онтологічних законів буття людини (*homo musicus*).

СК5. Здатність використовувати знання про основні закони духовного буття в теорії, історії та методології пізнання музичного мистецтва.

СК7. Здатність володіти термінологічним апаратом вчення про буття та використовувати філософські знання в практичній діяльності музиканта-артиста та викладача вищого музичного закладу.

СК9. Здатність розуміти закони інтерпретування художнього твору як способу мислення.

СК10. Здатність застосовувати базові знання провідних філософських систем та концепцій в теоретичній діяльності.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією в єдності з онтологічними засадами музичної творчості.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків філософії та музики для професійного спілкування.

СК18. Здатність до інтеграції філософії музики з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві, композиторській творчості та музичній педагогіці.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **програмних результатів навчання:**

ПРН7. Володіти методами музикознавчої науки, зокрема, онтологічним аналізом музичного твору, принципами інтерпретативного мислення, що дозволяє підвищити інтелектуальний рівень носіїв сучасного виконавства.

Перелік тем

Тема 1. Предмет та завдання дисципліни.

Пролегомени до «Онтології музичної творчості». Її роль і місце в системі інших наук про музику. Концептуальна роль *філософського вчення про буття та його трансформації* в історичному хронотопі ХХ ст. Шляхи когнітивного пізнання музики в світлі філософських вчень про буття. **4 год.**

Тема 2. Структура вчення про буття музики.

Філософія музики як «праматір» всіх музикознавчих дисциплін. *Онтологія музики як спеціальна дисципліна.* Досвід харківської музикознавчої школи. Аналіз та критика авторських концепцій: дисертації Л.Зайцевої (2004) та Н.Рябухи (2016), в яких онтологічний підхід є засадничим. **4 год.**

Тема 3. Образ людини в дзеркалі онтології (світовий та український дискурс).

Онто-сонологічна будова музичного образу (звук – час – інтонація – простір – контонація). Структурне мислення як парадигма онтологічного аналізу музики в системі: «музичний твір – музична форма – жанр – стиль». **4 години**

Тема 4. Концептосфера онтології музичної творчості: система понять та категорій аналізу. Філософія музики в її зв'язках з когнітивними процесами та психологією музичної творчості. *Картина світу як концепт онтологічного аналізу* та її музикознавчі проєкції (світоглядні; мовно-стильові, жанрово-стилістичні).

Аналіз зразків мистецького синтезу (музика – театр – кіно – література – поезія – хореографія). **2 години**

Тема 5. Музика як аналог особистості. Дефініції та їх вибір. Образ автора в музиці. Свідомість як категорія художньої творчості. Рефлексивний художник. Суб'єкти рефлексії в музиці. Рефлексія як тип музичної семантики в музиці ХХ ст. Стильові проєкції рефлексії в історичному контексті. **2 год.**

Тема 6. Філософія музичної творчості та мова музики. Символи культури та їх відображення в композиторській творчості. Музика як семіотичний об'єкт. Композиторський текст: його онтологічні параметри. Формування музичного мислення в площині онтології, його механізми і наслідки. **2 год.**

Тема 7. Духовна реальність музичного твору як предмет музичної інтерпретології. Типи пізнання виконавського мистецтва Відмінності від академічного музикознавства. Суб'єкт виконавської творчості. Класифікація виконавського мистецтва. Інструменталізм як мислення та інтонаційно-слухова культура музиканта. Інструмент як образ світу

(звучний образ інструменту): фортепіано, гітара, народні інструменти України, струнні та духові інструменти; симфонічне диригування (4 год.).
Вокально-хорова культура та її специфіка в аспекті духовно-когнітивного аналізу.
Параметри музично-виконавського тексту.

Тема 8. Духовний світ музичної культури України. 4 год.

Українська національна картина світу: світоглядна система та ціннісна семантика: від генези до XXI століття. Творчість корифеїв харківської композиторської школи (В.Борисов, Д.Клебанов). Духовне відродження 70-х років (В. Бібік, В.Губаренко, В. Золотухін, В.Наливайко, В. Мужчиль, В. Птушкін, С. Турнеєв); генерація 80-десятників: І. Гайдено, О.Щетинський, О.Гугель, О.Грінберг). Генерація XXI століття: Д.Малий, С.Пілютиков, Р.Каширцев (випускники кафедри композиції та інструментування ХНУМ імені І.П.Котляревського).

Практичні заняття (10 годин)

До теми 1. Резюме: «Чому я вирішив стати музикантом». (Розповідь про себе).
Письмова форма.

До теми 2: Творчий роздум на тему «До якої виконавської школи відносяться мої вчителі, а значить і я» (назва середньої ланки, місто, науковий/творчо-виконавський профіль фаху впливових музикантів на формування особистості).

До теми 3. Оповідь на тему: «Хто з великих музикантів є філософом? Поетом? Ритором? Чому я так вважаю?». Мій улюблений філософ, поет, богослов.

До теми 4 . Визначити до якої предметної сфери онтології відносяться твори з Вашого репертуару і яка в них «картина світу», який образ людини?

До теми 5. Музика Й.С.Баха як лейтмотив творчості митців. Образ автора в художньому тексті.

До теми 6. Діалоги на тему «Мої улюблені виконавці (конкретної сфери)? Які Ви обираєте форми комунікації для спілкування з музикою? Які дослідницькі стратегії у Вас превалюють при оцінці виконавського результату? Форма усна

До теми 7. Круглий стіл (семінарські виступи)

До теми 8. Підведення ризику під дискусіями. Висновки.

Форми та технології навчання

Теоретичне лекційне навчання, семінарські/практичні заняття та самостійна робота, есе, презентація

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Viber, Moodle, ZOOM, Google Meet, Google Клас тощо.

Система оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту та диференційованого заліку	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	задовільно	
60–63	E		

35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти

90-100-А-відмінно. Здобувач вищої освіти засвоїв повний об'єм навчального матеріалу на системних засадах; він здатен не тільки підтвердити надані навички та знання (в межах А90-95), але й продукувати власне розуміння засвоєних положень, надавати власний коментар до тем та музичного матеріалу, що обговорюється, обирати креативні приклади, продукувати думку про музику як спосіб невербального мислення (А96-100); виказує непересічний музичний інтелект та гуманітарний рівень підготовки до фаху.

82-89-В-добре. Здобувач вищої освіти засвоїв повний об'єм навчального матеріалу, але не оволодів системним баченням повноти картини змісту навчально-наукової дисципліни. Втім він вміє реагувати на неформальні питання, вести дискусію на засадах академічного мислення в термінах та поняттях; доводить знання рекомендованої літератури та виконав повний об'єм завдань (модульний контроль; тести).

75-81-С-добре. Здобувач вищої освіти засвоїв певний об'єм навчального матеріалу, але не виявляє під час відповіді повної картини змістовного наповнення навчальної дисципліни. Втім він вміє реагувати на неформальні питання, вести дискусію на засадах академічного мислення в термінах та поняттях сучасної науки; доводить знання рекомендованої літератури та виконав повний об'єм завдань (модульний контроль; тести).

64-74-D-задовільно. Здобувач вищої освіти засвоїв певний об'єм навчального матеріалу, однак не має повної картини наукових уявлень про зміст навчальної дисципліни. Не вміє реагувати на неформальні питання, не здатен вести творчу дискусію на засадах академічного мислення в термінах та поняттях, відповідних до рівня вимог, що висуваються викладачем згідно вимог МІН України; доводить знання рекомендованої літератури та виконав повний об'єм завдань (модульний контроль; тести).

60-63-E-задовільно. Здобувач вищої освіти не засвоїв об'єм навчального матеріалу в цілому; не має повної картини історичних та теоретичних уявлень про зміст та структуру навчально-наукової дисципліни. Не здатен реагувати на неформальні питання, вести дискусію на засадах академічного мислення в термінах та поняттях. Втім здобувач доводить знання рекомендованої літератури (не в повному обсязі), виконав контрольні завдання (модульний контроль; тести) на дуже слабкому рівні, не виявляючи взагалі відповідного рівня дослідно-когнітивних здібностей та літературної мови.

35-59-FX-незадовільно. Здобувач вищої освіти не засвоїв об'єм навчального матеріалу в цілому; не виконав жодного з контрольних завдань (модульний контроль; тести). Немає теоретичних уявлень про зміст та структуру навчально-наукової дисципліни. Не здатен вести дискусію на рівні професійних вимог. Здобувач не знає мінімуму джерел зі списку рекомендованої літератури (не в повному обсязі).

0-34-F-незадовільно. Здобувач вищої освіти не засвоїв об'єм навчального матеріалу в цілому; не виконав жодного з контрольних завдань (модульний контроль; тести); не мав бажання системно працювати; як наслідок, виявився не пригідним до фаху.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь здобувачів освіти у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, мистецьких конкурсах та фестивалях, відвідування культурно-мистецьких заходів.

Політика курсу

Робота в курсі має відповідати вимогам «Положення ХНУМ імені І. П. Котляревського про академічну доброчесність» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat1%8C.pdf> та «Кодексу академічної доброчесності ХНУМ імені І. П. Котляревського» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/%96.pdf>

Рекомендовані джерела:

1. Александрова О. Духовно-семантичний підхід до вивчення музичного твору. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. ст. / ХДУМ ім. І. П. Котляревського / ред.-упоряд. Л. В. Шаповалова. Харків : Вид-во ТОВ «С.А.М.», 2018. Вип. 46. С. 154–165.
2. Гнатишин О. Історичний вимір українських музично-теоретичних концепцій : монографія / Наук. т-во ім. Т. Шевченка, Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. 2-ге вид. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2018. 599 с.
3. Зайцева Л.А. Онтологічна концепція музики (на матеріалі світських та духовних жанрів): автореф. ... канд.мист-ва. Харків, ХДАК, 2004. 22 с.
4. Москаленко В. Г. До визначення поняття «музичне мислення». *Українське музикознавство* : зб. ст. / відп. ред. І. Ф. Ляшенко. Київ : НМАУ, 1998. Вип. 28. С. 48–53.
5. Москаленко В. Г. Про специфіку музичної інтерпретації. *Київське музикознавство* : зб. ст. / Київ. держ. вище муз. уч-ще ім. Р. М. Глієра. Київ, 1999. Вип. 2. С. 4–14.
6. Немкович О. Українське музикознавство ХХ століття як система наукових дисциплін. Київ: НАН України, ІМФЕ імені М. Т. Рильського, 2008. 534 с.
7. Ніколаєвська Ю. В. Музична комунікація як інтерпретативний феномен (на прикладі творчості ХХ – початку ХХІ ст.): автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Одеса, 2021. 38 с.
8. Ніколаєвська Ю. В. Homo interpretatus в музичному мистецтві ХХ – початку ХХІ століть : монографія. ХНУМ імені І.П.Котляревського. Харків: Факт, 2020. 576 с
9. Романюк І. «Картина світу» в системі категорій аналізу музики (на прикладі української музичної культури): автореф. дис... канд. мистецтвознав. Харків : ХДУМ ім. І.П.Котляревського, 2009. 17 с.
10. Романюк І. Ціннісна семантика національної української картини світу. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. ст. (на честь 55-річчя Л.В. Шаповалової) ; ХДУМ ім. І.П. Котляревського. Харків : Видавництво ТОВ «С.А.М.», 2010. Вип. 29. С. 51–70.
11. Рябуха Н. О. Онто-сонологічна концепція музики: на матеріалі фортепіанного мистецтва ХХ століття : дис. ... доктора мистецтвознавства. Харків, 2016. 400 с.
12. Самойленко О. Наукові обрії сучасного українського музикознавства. *Мистецтвознавство України*. 2010. Вип. 11. С. 38–45.
13. Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. 1917 – 2017. До 100-річчя від дня заснування : мала енциклопедія: в 2 т. / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова. Харків : «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017.
14. Шаповалова Л. В. Проблеми жанрової типології. *Музика*. № 3. 1984. С.3-4.

15. Шаповалова Л. Музика як аналог особистості: до проблеми рефлексивної свідомості : автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2008. 31 с.
16. Шаповалова Л.В. Інтерпретологія як інтегративна наука. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики. Когнітивне музикознавство*: зб. наук. статей ХНУМ ім. І. П. Котляревського [відп. секретар – доктор мистецтвознавства, проф. Л. В. Шаповалова]. Харків: ХНУМ ім. І. П. Котляревського, 2017. Вип.46. С. 289–300.
17. Шаповалова Л.В. Формування мислення сучасного виконавця в системі інтегральних зв'язків теорії музики та інтерпретології. *Modern culture and art history: an experience of Ukraine and EU: Collective monograph*. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. P. 1-20. (колективна монографія; співавтор – О.О.Александрова).
18. Шип С. В. Музична форма від звуку до стилю: навч. посіб. Київ : Заповіт, 1998. 368 с.
19. Ясіновський Ю. Музикологія у сучасному науковому дискурсі, або Чи наука про музику може стати університетською дисципліною у сучасній Україні. *Наукові записки УКУ*. 2015. Ч. 7 : Історія, Вип. 2. С. 27–48.
20. Aleksandrova O.; Samoilenko O.; Osadcha S.; Grybynenko J.; Nosulya A. Composer's philosophy: the interdependence between worldview and writing technique. *WISDOM*, 2021. Vol. 20, Issue 4, pp. 158-165. (WOS)
21. Nikolayevska Yu. Contonation and communicative strategyas mechanisms of the 21st century musicanalysis. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики. Когнітивне музикознавство*: зб. наук. статей ХНУМ ім.І.П.Котляревського [відп. секретар – доктор мистецтвознавства, проф. Л.В.Шаповалова]. Харків : ХНУМ ім. І.П.Котляревського, 2018. Вип.49. С.36-46.
22. *Pro Domo Mea*: Нариси. До 90-річчя з дня існування Харківського державного університету мистецтв ім. І.П. Котляревського. Харків, 2007. 335 с.
23. Serhaniuk, L. I., Shapovalova, L. V., Nikolaievskaya Yu.V. Kopeliuk, O. O. Genre in the music communication system and the artist's mission. *Linguistics and Culture Review*, 5(S4), 218-233. <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS4.1575/>
24. Wood J. E. A. *The Poetics of Libretti: Reading the Opera Works of Gwen Harwood and Larry Sitsky*. Submitted for the degree of Master of Arts. University of Adelaide. Adelaide, 2007.
25. Yu. V. Nikolaievskaya, L. V. Shapovalova. Пізнаваність символу в музиці інтерпретативний аналіз *Modern Ukrainian musicology: from musical artifacts to humanistic universals: C* ollective monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. Pp. 126–143. doi: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-072-8-7>
26. Shapovalova, L.; Romaniuk, I.; Chernyavska, M. Early (Avant-Garde) Symphonies by Valentin Silvestrov as a Sound Universe. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Musica*. 2021. Volume: 66 Issue: 1 Pages: 329-343. DOI: 10.24193/subbmusica.2021.1.21 (**Web of Science**)
27. Shapovalova, Liudmyla; Chernyavska, Marianna; Govorukhina, Nataliya; Nikolaievskaya, Yuliia. Pastoral in Instrumental and Vocal Music 18-21 Centuries: Genre Invariant and Performance. *Ad Alta-Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. Volume: 11 Issue: 2 Pages: 136-140. Special Issue: 20. http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110220/papers/A_23.pdf (**Web of Science**)
28. Serhaniuk, L. I., Shapovalova, L. V., Nikolaievskaya Yu.V. Kopeliuk, O. O. Genre in the music communication system and the artist's mission // *Linguistics and Culture Review*, 5(S4), 218-233. <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS4.1575/>
29. Yuliia Nikolaievskaya, Liudmyla SHapovalova, Nataliia Mykhailova, Iryna Romaniuk, Anna KHutorska). Vocal and choir performance in the music and theater university (psychological and

communicative aspects) // *Ad Alta: Journal of interdisciplinary research*. Special Issue No.: 11/02/XX. (Vol. 11, Issue 2, Special issue XX.). pp.141–146. **Web of Science**

30. Serhaniuk L., Shapovalova L., Shehda L., Kazymyryv K., Kolubayev O. Portraits and self-portraits of composers at the musical work. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research – Magnanimitas*. 2021. XVII, 10-11. <http://www.magnanimitas.cz/10-02>
